

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Zpráva z III. zasedání odborného kolegia pro občanské právo

Dne 26. 5. 2015 se v prostorách Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky, v. v. i. uskutečnilo již třetí zasedání odborného kolegia pro občanské právo. Kolegium bylo ustanoveno v polovině minulého roku jako širší diskuzní základna k připravovaným změnám v oblasti civilního práva, mezi jehož cíle patří zejména hodnocení navrhovaných legislativních změn, jakož i snaha o udržení standardu a koncepce občanského zákoníku. Kolegium poskytuje specialistům z akademické obce, působícím v oboru občanského práva, příhodné místo pro výměnu názorů na potřebnost novelizace občanského zákoníku, na její případný rozsah, eventuálně i obsah a přispívá tak k debatě o soukromém právu a jeho dalšímu vývoji. Kolegium tvoří na čtyři desítky civilistických odborníků a zástupců akademické obce ze všech čtyř právnických fakult v České republice a z Akademie věd České republiky.

Předmětem tohoto třetího zasedání byla především diskuse nad stavem připravovaného zákona o statusu veřejné prospěšnosti, aktuálním stavem tzv. „malé“ novely občanského zákoníku a nad navrhovanými změnami zákona o obchodních korporacích.

K prvnímu tématu vystoupila *doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.* z katedry občanského práva brněnské právnické fakulty, která přítomné seznámila s poslední dostupnou pracovní verzí návrhu zákona o veřejné prospěšnosti. *Doc. Ronovská* vyjádřila znepokojení nad ztrátou původního smyslu a účelu zákona a dále poukázala na některé sporné body v navrhovaném znění zákona (např. problém možnosti rozdělení části zisku, automatickou ztrátu statusu veřejné prospěšnosti při přeměně apod.). V následné diskuzi členové kolegia prezentovali své názory na další nedokonalosti návrhu zákona, kdy zejména poukázali na vytracení ratiá z návrhu zákona a jeho přílišné formalistické pojetí a debatovali o možnostech vedoucích k odstranění těchto nedokonalostí. Zároveň bylo konstatováno, že Ministerstvo spravedlnosti ČR jako gestor zákona o veřejné prospěšnosti nemá tento zákon jako svou prioritu a že v současné době je projednávání zákona v Legislativní radě vlády ČR („LRV“) přerušeno. Závěrem bylo doporučeno, aby zástupci nestátních neziskových organizací, jejichž zástupce se zúčastnil zasedání tohoto kolegia jako host, tlumočili svou nespokojenost s výsledkem prací na zákonu ministerstvu spravedlnosti.

O aktuálním stavu malé novely občanského zákoníku informoval přítomné *prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš* z Ústavu státu a práva AV ČR, který nejdříve shrnul předmět navržené malé novely a zároveň položil řečnickou otázku, zda po tak krátké době po nabytí účinnosti občanského zákoníku je vhodné jej novelizovat. *Prof. Eliáš* poukázal na ústavní nonkonformitu navrhovaných změn ministerstvem spravedlnosti, kdy dle jeho názoru dojde zejména ke snížení ochrany dětí, vlastnictví a soukromí. Během následné diskuze ohledně této problematiky bylo také poukázáno na připomínky jednotlivých komisí v rámci legislativního procesu s tím, že během června tohoto roku by měl být návrh této malé novely předložen LRV. Se znepokojením členové kolegia komentovali veřejně prezentovanou argumentaci ministerstva spravedlnosti, že návrh malé novely odstraňuje pouze „palčivé“ problémy. Dle členů kolegia se však v občanském zákoníku žádné „palčivé“ problémy, které nesnesou odkladu a kvůli kterým by se nyní mělo do občanského zákoníku zasahovat a umožnit tím v budoucnu jeho další novelizaci, nevyskytují.

Doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D. z Ústavu státu a práva AV ČR informoval o aktuálním stavu prací v rámci komise pro novelizaci zákona o obchodních korporacích („ZOK“). Dle *doc. Havla*

je revize ZOK v jedné třetině, kdy poukázal na zdlouhavé diskuze, ve kterých se řeší nebo chtějí řešit problémy, které se již vypořádávaly v rámci rekodifikačních prací před zhruba 10 lety. Prakticky dochází k opětovné analýze v minulosti diskutovaných variant řešení dané problematiky, od jejichž aplikace se během prací na ZOK z určitých důvodů ustoupilo. Prozatím komisí nedošlo k zásahu do struktury ZOK a navrhované změny jsou zejména technického charakteru.

V návaznosti na předchozí zasedání kolegia byli závěrem členové kolegia informováni, že pravděpodobně v následujících letech k přijetí nového občanského soudního řádu nedojde, a to právě z důvodu nedávných změn v právu hmotném.

V rámci aktuálního zasedání pak členové kolegia přijali níže uvedené usnesení, které deklaruje postoj členů kolegia k navrhovaným změnám občanského zákoníku:

„Členové kolegia prostudovali a diskutovali návrh malé novely občanského zákoníku ve znění, které Ministerstvo spravedlnosti předložilo vládě. Předkladatel v důvodové zprávě zdůrazňuje, že se novela týká nejpálčivějších problémů, jejichž odstranění nesnese odkladu. Tomuto tvrzení však většina navrhovaných změn neodpovídá. Převažuje návrh změn, které akutní povahu nemají. O tom, že se novela akutních problémů netýká, svědčí rovněž fakt, že ministerstvo návrh novely vládě předkládá až 5 měsíců po ukončení meziresortního připomínkového řízení.

Navržené změny jsou zčásti nepotřebné (např. údajný praktický problém plných mocí není nutné řešit novelou zákona, protože jej již vyřešil svým rozhodnutím Nejvyšší soud), zčásti zbytečně mění koncepci dosavadních standardních řešení (např. stěží směřují k odstranění palčivých problémů návrhy na zavedení zákonného předkupního práva pro spoluvlastníky nemovitostí nebo aby pracovní poměr dítěte mladšího 16 let trval i proti vůli jeho rodičů) a některé jsou dokonce škodlivé (zásahy do ochrany dětí nebo změny v úpravě svěřenských fondů), neboť mohou kolidovat s ústavním pořádkem (v ochraně rodiny, dětí a soukromí nebo vlastnického práva).

Kolegium se proto většinově shodlo na závěru, že návrh novely ohrožuje právní jistotu. Hrozí negativními dopady a návrh neobsahuje taková pozitiva, jež by uvedené nedostatky převážila.“

Milan Fric*

* Mgr. Bc. Milan Fric, LL.M., advokátní koncipient, externě spolupracuje s Ústavem státu a práva AV ČR, v. v. i. E-mail: milan.fric@ilaw.cas.cz.